

IZVEŠTAJ KORPUSNE GRUPE »KIBLER« IZ; PRVE POLOVINE DECEMBRA 1944. O DEJSTVIMA GRUPE NA SREMSKOM FRONTU OD 12. NOVEMBRA DO 12. DECEMBRA 1944. GODINE¹

KTB
196

*Borbena izveštaj Korpusne grupe
»Kibler«² za period od
12. 11 — 12. 12. 44.*

Situacija

Pošto su ruske snage na odseku Apatin — Batina krenule u napad preko Dunava i kod Apatina i Batine obrazovale jake mostobrane,³ bilo je naredeno da Štab 68. AK,⁴ koji se do tada nalazio na području Srema, preuzme jedinstvenu komandu nad snagama dunavskog odseka koje su angažovane severno od Drave. Po naređenju K-de 2. OkA sastavljen je 12. 11. štab Korpusne grupe »Kibler« sa zadatkom da preuzme komandu nad snagama koje se nalaze na drinskom odseku i na području Srema.⁵ Korpusna grupa »Kibler« imala je u to vreme sledeći sastav:

1. brd. div. — Drina — odsek Zvornik — Sava,
118. lov. div — Sava — dunavski front (»Crvena linija«)⁶ —
dunavski front od Iloka do Sotina (uključ.)

¹ Snimak dokumenta (pisanog na mašini) u AVII, NAV-T-314, r. 850, s. 1255—63.

² Grupa je nazvana po njenom komandantu general-lajtnantu Jozefiu Kibleru. Bliže o njemu vidi dok. br. 176, objašnjenje br. 3.

³ Reč je o borbama jedinica sovjetske 57. armije i 51. NOU divizije za obrazovanje batkisikog mostobrana na desnoj obali Dunava (vidi prilog br. 1 i 2 u ovoj knjizi za novembar).

⁴ Taj nemački korpus se nalazio severno od Drave pod komandom generala avijacije Helmuta Felmija (vidi priloge br. 1 i 2 u ovoj knjizi za novembar).

⁵ Do 12. novembra nemačke jedinice na pomaniutim područjima nalazile su se pod komandom 68. armijskog korpusa (vidi priloge br. 1. i 2 u ovoj knjizi za novembar).

⁶ Bliže o protezanju »Crvene linije«, petog po redu nemačkog odbrambenog položaja u Sremu, vidi Milovan Dželebdžić, *Borbe u Sremu u zimu 1944/1945. godine*, Vojnoistorijski glasnik br. 2, Beograd, 1975, str. 30 i 31.

Div. »Stefan« — od Sotina (isključ.) — Miholjac.
U pozadini Korpusa bilo je područje pol. obezb. »Jug« u rejonu Vinkovci — Đakovo.

Stanje jedinica

1. brd. div:

Zbog stalnih pokreta odstupanja u Srbiji, a naročito zbog toga što je bila opkoljena u rejonu j. od Beograda, divizija je oslabljena u pogledu ljudstva, a posebno u materijalnom pogledu.⁷ Delovi borbenih jedinica i glavnina jedinica za snabdevanje bili su odvojeni od Divizije na području južne Srbije kod Grupe K-de korpusa »Miler«.⁸ Razoružavanjem SS-div. »Handžar«, po naređenju K-de 2. ok.A, popunjene su u izvesnoj meri materijalne rezerve. Osnovu Divizije sačinjava dobro ljudstvo koje je u potpunosti sposobno za napad i odbranu.

118. lov. div:

Po svom sastavu Divizija se može označiti kao alarmna pošto se jedinice koje se nalaze pod komandom te Divizije uglavnom sastoje od alarmnih jedinica iz borbi u rejonu Beograda. Tu su delovi 9 landesšicen-bataljona i bataljona za obezbeđenje, većinom starija godišta, koja su zbog starosti ili slabog zdravstvenog stanja potpuno nepogodna i neobučena za službu na frontu. Zatim delovi nemačkih i hrv.¹⁰ pol. bataljona, između ostalog 1 nastavni bataljon u kome su pripadnici prošli samo 14-dnevnu osnovnu obuku, delovi 3. hrv. lov. brigade, čije je naoružanje dobro, ali borbena vrednost minimalna. Jedina kompletna jedinica je Štab 750. lov. puka sa 3 bataljona (formacijski pripada 118. lov. diviziji) i protivtenkovski divizion 118.

Div. »Stefan«

Osim borbenih grupa »Pinkert« i »Hunold«, koje su još ostale na odseku Vukovar — Dalj, nalaze se samo jedinice nemačko-hrvatskih pol. pukova i ustaše. Bobrena vrednost i naoružanje pol. i hrvatskih jedinica su veoma slabi, za odbranu

⁷ Potpunije o stanju 1. brdske divizije vidi dok. br. 168.

⁸ Taj korpus je nazvan po njegovom ikomandaintu generalu Friedrichu Villhelmu Mileni, ramijem komandantu Tvrđave »Krit«

⁹ Potpunije o razoružavanju dela 13. SS-drvizije »Handžar« koje su Nemci izzveći pod šifrom Operacija »Jesenje lišće«, vidi Milovan Dželebdžić, n. 61., str. 19.

¹⁰ Tako su Nemci nazivali pripadnike ustaško-domobranskih jedinica.

uslovno sposobne, a za napad samo zajedno sa nemačkim jedinicama, dok su za zadatke obezbeđenja sposobne ako nema ozbiljnog neprijatelja.

Stanje kod neprijatelja

Rejon j. od Save: Titova 28. div. sa 3 brig, u rejonu ist. od Drine sa zadatkom da kontroliše put na zapadnoj obali Drine i uznemiruje kako vatrom sa istočne obale tako i pokušajima prelaska.¹¹

Na odseku Drina — Bosna — Sava, na Majeveci, Titova 38. div. sa 3 brig., kao i delovi 27. div.¹²

Namera: kontrola i zaprečavanje puta na zapadnoj obali Drine, kao i stalno ugrožavanje našeg mostobrana Brčko.

Sremski front: Delovi 6, 11, 16, 21. i 36. div. sa zadatkom da poviju i slome naš sremski front s boka.¹³

Područje Papuka: ji., i. i s. rub posele 12. i 40. div, kao i Diljski i Osječki odred,¹⁴ sa zadatkom da kontrolišu rejon Vrpolje — Đakovo — Našice i po mogućnosti parališu naš saobraćaj.

Tok borbe:

U vreme preuzimanja komande na odseku Zvornik — Ilok — Osijek neprijatelj uglavnom nije bio aktivan. Odbijeni su napadi neprijatelja, jačine čete, u rejonu ji. od Iloka, kao i akcije izviđačkih patrola ispred celog fronta Dunav — Sava. Uspešni poduhvati naših izviđačkih patrola do jačine čete na drinskom odseku kod Drinjača — Zvornik — Loznica — Crna Bara, kao i između Sava — Dunav kod Erdevika — Vizić — Ilok imali su za cilj da izviđaju, dovode zarobljenike i ometaju uočeno pregrupisanje protivnika.

¹¹ Ta divizija je tada bila pod komandom 1. proleterskog korpusa NOVJ.

¹² Te su divizije bile u sastavu 3. korpusa NOVJ.

¹³ Pomenute divizije nalazile su se u sastavu 1. proleterskog i 12. korpusa NOVJ, ali je na sremskom frontu do 10. novembra tim jedinicama komandovao Štab 12. korpusa. Tada su jedinice 12. (korpusa (16. i 36. divizija) otpočele izvlačenje s fronta u širi rajon Novog Sada i Sombora radi odmora, preoružanja i popune, dok je nad 6, 11. i 21. divizijom neposredno preuzeo komandu Štab 1. proleterskog (korpusa. Inače, 12. korpus je od polovine septembra do 10. novembra 1944. bio potčinjen Štabu 1. proleterskog korpusa, koji je istovremeno bio i Štab 1. armijske grupe NOVJ. Detaljno o dejstvima u Sremlu za period novembar—decembar 1944. izneto je u tom I, knj. 10.

¹⁴ Te jedinice pripadale su 6. korpusu NOVJ. Potpunije o tome vidi Milovan Dželebdžić, n. čl., str. 33.

Glavni zadatak Korpusa bio je da spreči dalje nadiranje neprijatelja u Srem, a s tim u vezi da drži otvorenim put Drinjača — Zvornik — Bijeljina — Brčko, prihvatajući kod mosta Drinjača delove Gr. A »E« koji dolaze sa juga, a koji, uprkos tome što je Korpusna grupa »Kibler« nekoliko puta zahtevala, nisu krenuli putem Sarajevo — Brod. — U pozadini neprijatelj je pokušavao da zauzimanjem Našica zavlada celim severoistočnim delom Papuka i da izbori put u Podravinu. Našice su bile opkoljene od 18 — 24. 11. 44. Napredovanje 2 ojač. puk. grupe iz pol. dobrovolj. pukova u cilju deblokade teško se ostvarivalo, pošto Korpus nije raspolagao rezervama i nije mogao uputiti nemačke jedinice radi ojačanja tih pukova, jer je inače bila slabo posednuta glavna borbena linija.

Posle proširenja i spajanja dva mostobrana na Dunavu kod Apatina i Batine i nepr. proboja na odseku 68. AK, situacija je prisilila K-du 2. OkA da na front Dunav — Drava baci 1. brd. div., razgolićujući drinski odsek i time ugrožavajući put za nastupanje Grupe »Miler«, a zatim da izvuče borbene delove sa art. 118. lov. divizije sa fronta Sava — Dunav i da ih takođe baci na sever. Kao zamena za 1. brd. div. i delove 118. lov. div. angažovani su delovi 264. peš. div. i 118. lov. div. čija je borbena vrednost nedovoljna da bi se upotrebile protiv ruskih jedinica, a čije se dovlačenje sporo odvijalo. U periodu od 12. do 29. 11. dodeljeni su 68. AK:

92. mot. brig.

III/puka Brandenburg

Jurišni bat. »Rodos« (3 čete)

SS-pt četa »Handžar« (8 topova)

1007. divizion juriš, topova

1222. divizion jurišnih topova

Štab »Rajhert«

I bataljon tvrđ. inž. 33. puka sa 1. i 2. č.

2/8. Idšic. bat.¹⁵

1 četa 264. inž. b.¹⁶

III/668. ap (mot.)

505. t. SS-ap sa 2 baterije¹⁷

1 pa č »Brandenburg« (5 topova 3,7)

550. divizion t. paa¹⁸

638. „ „ „«

I/74920

¹⁵ 8. landesšicen-bataljona

¹⁶ 264. inžinjarijski bataljon

¹⁷ Teški 505. SS-artiljerijski puk

is j 19 To jest: teški 550. i 638. prativarvionski artiljerijski divizion.

²⁰ Odnosi se na 1. bataljon 749. puka 117. lovačke divizije.

Štab »Pinkert« I/puka »Rodos«

I/99²¹

5/79. brd. ap²²

11/99. brd. lov. puka, štab puka i puk. jedinice

99. brd. lov. puk i 79. brd. ap

1/668. ap i 1/668. ap

III/79. ap i 8/79. ap

1/98 i 6/79²³

Štab 98. puka sa puk. jedinicama i II/98²⁴

4/79. ap²⁵

54. ing. bat. i 2/54. ing. bat.

delovi 54. bat. veze

111/99 i 12/79.²⁰

III/98²⁷

U periodu od 20. 11 — 2. 12. dovedeni su Korpusnoj grupi »Kibler:

1 baterija t. haub. 264. pd

Štab 264. inž. bat.

1 inž. četa 264. [inž. bat.]

4/264 i 8/264

118. izv. bat.

1/891 (bez 1 č.)²⁸

79. dopun. bat.²⁹

1/99

111/99

54. izv. bat.³⁰

} Ostaci 1. brd. div. pri K-di
korpusa »Miler«

Neprijatelj je odmah iskoristio razgolićavanje drinskog odseka za prodor na put uz Drinu sa zapadne na istočnu stranu i Titova 28. div. je prešla na nekoliko mesta sa istočne na zapadnu obalu. Delovi Grupe armija »E« morali su zbog toga da se probijaju na sever preko Bijeljine za Brčko, savladujući snažan otpor neprijatelja i znatne sabotaze (porušene mosto-

²¹ Reč je o 1. bataljonu 99. puka 1. brdske divizije.

²² 5. baterija 79. brdskog art. puka 1. brdske divizije

²³ To su 1. bataljon 98. puka i 6. baterija 79. brdskog art. puka 1. brdske divizije.

²⁴ 2. bajtaljon 98. puika

²⁵ 4. baterija 79. art. puka

²⁶ Reč je o 3. bataljonu 99. puka i 12. bateriji 79. brdsikog airt. puka.

²⁷ 3. bataljon 98. puka

²⁸ Odnosi se na 1. baitalijon 891. grenadirskog puka 264. peš. divizije.

²⁹ Pripadao je 1. brdskoj diviziji.

³⁰ Taj izviđački bataljon je pripadao 1. brdskoj diviziji.

ve, minirane puteve). Po pojačanoj aktivnosti neprijatelja, naročito na oba krila sremskog fronta, videlo se da namerava da izvrši napad.

Povlačenjem glavne borbene linije 68. AK 27. 11. uveče sa »Viland-linije« bilo je potrebno da se obrazuje mostobran Osijek (Belje — k. 88), koji su poseli:

1/891 (bez 1 č.)

IH/99

1/191. brig, juriš, topova³¹

4/264. ap.

Odseci područja pol. obezbeđenja dobijaju zadatak da spreče prodiranje bandi sa Papuka prema Dravi. Delovi 1. brd. div. poseli su dravski odsek Osijek — Valpovo (uključ.) i obezbeđivali od iznenadnih rus. napada sa severa. Na osnovu praćene situacije od 29. 11. kod Korpusne grupe »Kibler« bile su potrebne i predložene su sledeće hitne mere:

- a) najhitnije dovođenje 11. vazduhoplovne pešadijske divizije i ostalih snaga Gr. A. »E« preko Zvornika — Broda, pre svega radi podrške fronta Dunav — Drava;
- b) povlačenje 118. lov. div. na »Zelenu liniju« sa spojem kod Brčkog, odatle samo obezbeđivanje Drine sa težištem kod Zvornika;
- c) ostavljanje bar jednog ojač. brd. lov. puka 1. brd. div. na odseku Osijek — Miholjac, pošto u dogledno vreme nema na raspolaganju drugih snaga, a policija mora da vrši zaprečavanje od jakih bandi kod Našica;
- d) najhitnije dovođenje najpotrebnijih količina pogonskog goriva i municije, što je neophodno za uspešnu odbranu.

Nastavljanje pokušaja neprijatelja da prodre preko Dunava u jugozapadnu Mađarsku, kao i jake koncentracije neprijatelja pred mostobranom Osijek, prisilili su naše da noću uoči 1. 12. predaju taj mostobran i da produže front Drava — Dunav do [Donjeg] Miholjca, sa obezbeđenjem težišta na mostobranu Miholjac.

Mostobran Brčko, koji je obrazovan posle povlačenja 1. brd. div. sa drinskog odseka, održao se uz pomoć četnika i nasilnim izviđanjem tenkovima puta Brčko — Bijeljina.

3. 12. počeo je neprijatelj na sremskom frontu veliku ofanzivu jakim art. vatrom i uz podršku jurišnih aviona, sa težištem Fruška gora,

³¹ Reč je o 1. bateriji 191. jurišne (samohodne) topovske brigade.

Na odseku Erdevik — Ilok uspeo je da se duboko probije i odmah započeo natkriljavanje iskrcavanjem snaga noću uoči 4. 12. i. od Opatovca, iskoristivši to za brzo razbijanje našeg levog krila.³²

Od rezervi, Korpus je raspolagao 118. izv. bat. i 5/891. sa 1 vodom 1. p. topova. Na dunavskom frontu hrvatske jedinice su počele da beže, tako da su jedinice koje su vršile proboj dočekivane tek u art. položajima. Zbog dubokih proboja neprijatelja na severnom krilu 118. lov. div. i opasnosti za duboki levi bok kod Opatovca, kao i zbog velikih naših gubitaka, izgledalo je da će biti razbijen front 118. lov. div., pogotovo što se nije raspolagalo rezervama. Zato je 4. 12. u 13,10 časova upućen zahtev da se odobri odstupanje 118. lov. div. na utvrđenu »Nibelunšku liniju«. Grupa armija »F« odobrila je to i naredila da se front 118. lov. div. povuče sa »Crvene linije« na »Nibelunšku liniju«. Držanje tog položaja zavisilo je od toga da li će dovoljno jake snage 34. AK stići na vreme kod Korpusne grupe »Kibler«, pošto su inače slabe sopstvene snage bile znatno razbijene, a rezervama se više nije raspolagalo. Delovi 1. brd. div. (K-da korpusa »Miler«) koji su se još nalazili na odseku j. od Save dobili su narednje da usiljenim maršem dostignu Brčko. Sopstvene snage nisu bile u stanju da skroz posednu »Nibelunšku liniju« (Adaševci — Šid — Lovaš — Opatovac). Severni deo te linije kod Opatovca bio je u rukama neprijatelja. On je zaobišao Šid i Lovaš i noću uoči 5. 12. prisilio južno krilo »Nibelunške linije« da se povuče na liniju Ilinci — Tovarnik.

S obzirom na ozbiljnu situaciju Korpusne grupe »Kibler« uslovljenu slabom posadom, sa probojem fronta Sava — Dunav, general Kibler je naredio da Grupa »Terner«³³ izvrši napad na Opatovac da bi zauzela glavnu borbenu liniju koju je osvojio neprijatelj i ofanzivnim nadiranjem zaustavila dalje prodore neprijatelja. Brojno stanje jedinica nije omogućilo da se uspešno izvrši napad na Opatovac sa juga i zapada. Kod Lovaša i Tovarnika su noću uoči 6. 12. opkoljene borbene grupe 118. lov. div. One su se u borbi povukle na liniju Ilinci — Orolik — Sotin. General Kibler je naredio da se neprijateljske snage koje su se probile ili infiltrirale kod Tovarnika odbiju na »Zelenu liniju« i da se odmah angažuju sve raspoložive alarmne jedinice kao podrška na »Zelenoj

³² Reč je o decembarskoj ofanzivi jedinica 1. proleterskog korpusa NOVJ i sovjetskog 68. streljačkog korpusa koja je počela 3. decembra jedraovremenim prelaskom u napad na neprijateljevju »Crvenu liniju« (vidi tom I, knj. 10, dok. br 99; Milovan Dželebdžić, n. čl., str. 34—36).

³³ Potpunije o sastavu Borbene grupe, jačine oko* dva ojačana puka, vidi Milovan Dželebdžić, n. čl., str. 36.

liniji«. — Zadatak 118. lov. div. ostao je i dalje da drži »Nibelunšku liniju« ili da je protivnapadima ponovo zauzme. Brzo izvedenim napadima izviđačkog bataljona 118. div. ponovo je zauzet Lovaš. Prvi delovi neprijateljskih snaga pojavili su se 7. 12. ujutro kod Otok — Komletinci.

Daleko nadmoćniji Rusi i bande probili su »Nibelunšku liniju«. Sve je nalagalo da se protivnapadima neprijatelj zaustavi bar na »Zelenoj liniji«, gde su neprijateljske snage već izvršile obuhvatanje kod Komletinci — Orolik. Angažovane su sve raspoložive korpusne rezerve i alarmne jedinice. Na osnovu te situacije general Kibler je, uz saglasnost Grupe armija »E«, naredio 118. lov. diviziji:

1) da odbije neprijatelja na »Zelenu liniju« i drži je, da Grupa »Terneer« obustavi napad;

2) da se na »Zelenoj liniji« izbori sledeći konačni raspored:
Grupa »Terneer« od Sotina žel. prugom do Negoslavaca sa 111/99

562. Idšč. bat.

118. izv. bat.

do njih preko Berak — Orolik na jug do Bosuta borbene grupe »Cimerman«, »Lindenblat« i »Erdman«,³⁴ kod Otok — Komletinci

54. izv. bat.;

3) da se kao korpusna rezerva izvuku:

1/ 509. SS-pa div.

1. i 3. /202. tenk. bat.[aljona]

118. izv. bat.

1/191. brigade jur. topova.

Posle odstupanja na »Zelenu liniju«:

Štab i 2. inž. č 264. [inž. bataljona]

Pored ovog ugrožavanja bokova sa juga iz rejona Bosuta, neprijatelj je noću uoči 8. 12. obrazovao novi mostobran kod Vukovara, te je pretila opasnost od ponovnog natkriljavanja sa severa. Neprijatelj je tom prilikom angažovao, osim 305. samostalnog (desantnog) peš. bataljona i V vojv. brig., delove 52. rus. strelj. div., kao i VIII bat. 1. gard.[ijskog] utvrđ[enog] rejona.³⁵

Radi otklanjanja opasnosti u dubokom levom boku angažovani su sa istoka poslednji borbeni delovi (118. izv. bat. i 1. baterija 191. brig. jur. topova), razgolićujući front Šava — Dunav, a sa zapada — jedina korpusna rezerva — Štab inž.

³⁴ Detaljnije o sastavu tih borbenih grupa vidi Milovan Dželebdžić, n. čl.³⁵ str. 36.

Ti neprijateljevi podaci su bili tačni. O tome vidi prilog 112 u ovoj Iknjizi za decembar i Milovan Dželebdžić, n. čl., str. 37.

i 2/264. ojačani alarmnim jedinicama. Kada je stigao štab 738. puka i 1/737, sastavljene su borbene grupe »Istok« i »Zapad« pod komandom pukovnika Daunera sa zadatkom da 9. 12. što ranije krenu koncentrisanim snagama da bi odbacile i uništile neprijatelja koji se iskrcavao preko Dunava.

Posle žestokih borbi razbijen je 10. 12. ujutro neprijateljski mostobran Vukovar. Gubici neprijatelja: 248 izbroj. mrtvih, 75 zarobljenih, među kojima 4 oficira, 2 prebegla.

Plen: 9 pt topova, 23 protivtenkovske puške, 16 mitraljeza, 100 puškomitraljeza, 43 automata, 131 puška, 2 topovnjače uništene.

Za vreme borbi za mostobran Vukovar, neprijatelj je stalnim napadima na odseku Orolik — Berak, a naročito s obe strane puta Sotin, pokušao da se probije i time uspostavi vezu sa mostobranom. Te je pokušaje nastavio i posle razbijanja mostobrana, dok je istovremeno na desnom krilu 118. div. napadima na Otok i Priviaku i prekidanjem pruge Brčko — Vinkovci pokušavao da izvrši udar u pravcu saobraćajnog čvora Vinkovci.

Sa delovima 11. vazduhopl. peš. div. koji su stigli obrazovana je Borbena grupa »Ajzele«³⁶ sa zadatkom da što pre napadom zauzme »Zelenu liniju« s obe strane Komletinaca i da je drži. U isto vreme neprijatelj se, u jačini bataljona, iskrcao u rejonu sz. od Valpova kod Bistrinaca i Gata, kao i kod Moslavine, ali ga je razbila Borbena grupa »Dauner«, koja je bila slobodna kod Vukovara i brzo prebačena ovamo.

Neprijatelj se ponovo, u jačini bataljona, iskrcao 11. 12. i. od Osijeka kod Bjelog Brda, ali ga je odbio bataljon 11. vazduhoplov. peš. div. (1/22) koji je prvi stigao na dravski odsek.

Treba isključivo zahvaliti rukovođenju general-ppuk. Kiblera, kao i hrabrosti i upornosti jedinica kojima je komandovao, što su spretnom, ofanzivno vodenom, odbranom sprečeni pokušaji neprijatelja da izvrši proboj između Save i Dunava i što su razbijene sve neprijateljske jedinice koje su se iskrcavale na južnim obalama Dunava i Drave, te je tako bio slobodan put za povlačenje delova Grupe armija »E« na hrvatsko područje.

³⁶ O toj grupi vidi Milovan Dželebdžić, n. čl., str. 36.